የሰ/መ/ቁ.123046

የካቲት 29 ቀን 2009ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓሊ መሐመድ

ተፈሪ ገብሩ

ቀነዓ ቂጣታ

አይሸሽም መለሰ

ፀሐይ መንክር

አመልካች፡- አቶ አዲሱ ገመቹ ተከታታይ ዘመድ ቀረቡ

ተጠሪ፡- የአማራ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት ዐ/ሕግ ሞገስ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለዉን ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

1. ጉዳዩ የቀረበዉ የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካች በቸልተኝነት ሲያሽከረክር በወንጀል ሕግ አንቀጽ 559 ንኡስ አንቀጽ 2 በመተላለፍ ገንዘብ አስከፍሎ አሳፍሯቸዉ በነበሩት በሰባት ሰዎች ላይ ሰባት በቸልተኝነት በሰዉ አካል ላይ ጉዳት የማድረስ ወንጀሎችን የፈጸመ ጥፋተኛ ነዉ በማለት የሰጡት የሕግ ትርጉም የጥፋተኝነትና የቅጣት ዉሳኔ ተገቢ ነዉ ወይስ አይደለም? የሚለዉን ጭብጥ በሰበር አይቶ ለመወሰን ነዉ፡፡ ጉዳዩ በመጀመሪያ የታየዉ በአማራ ክልል ሰሜን ሸዋ መስተዳደር ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነዉ፡፡ በስር ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሳሽ፣ አመልካች ተከሳሽ ሆነዉ ተከራክረዋል፡፡
2. ክርክሩ መነሻ ተጠሪ ያቀረበዉ ክስ ነዉ፡፡ ተጠሪ በአመልካች ላይ ሥምንት የወንጀል ክሶችን አቅርቦበታል፡፡ ተጠሪ ባመልካች ላይ ባቀረበዉ የመጀመሪያዉ ወንጀል ክስ ተከሳሽ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 543/3/ በመተላለፍ የሰዉን ሕይወትና ጤንነት የመጠበቅ ሙያዊ ግዴታ እያለበት ሆኖ እያለ ይህንን ግዴታዉን በአግባቡና በጥንቃቄ ባለመወጣት ነሐሴ 15 ቀን 2006 ዓ.ም ከጠዋቱ በግምት 1፡00 ሰዓት ሲሆን የሰሌዳ ቁጥሩ ኮድ 3-29507 ኦ.ሮ የሆነ የሕዝብ ማመላለሻ ሚኒባስ እያሽከረከረ ይዞ ከሰንቦ ወደ ሸኖ አቅጣጫ ሲጓዝ ሕግ እንዲጭን ከተፈቀደለት አስራ ሁለት ሰዎች በላይ ሥድስት ሰዎችን በትርፍነት በመጫን በአንሰላና ጠራ ወረዳ ፊጦናአላመስኖ ቀበሌ ጨለቅለቃ ከተባለዉ ልዩ ሥፍራ ሲደርስ ከአስፓልት መንገድ

11 ሜትር 40 ሳንቲሜትር ወጥቶ መኪናዉ በመገልበጡ በአደጋዉ ሟች መሰረት በደኑና ሟች ሳህለ ማርያም ከፍተኛ ጉዳት ደርሶባቸዉ፣ በሕክምና ሲረዱ ቆይተዉ ሀምሌ 16 ቀን 2006 ዓ.ም ሕይወታቸዉ ያለፈ በመሆኑ በከባድ ቸልተኝነት የሰዉ መግደል ወንጀል ፈጽሟል፡፡

3. እንደዚሁም ተጠሪ ከላይ በተገለጸዉ ሥፍራና ጊዜ በመኪናዉ ዉስጥ ተሳፋሪ የነበሩት 1ኛ ሞገስ መገርሳ 2ኛ ደሉ ወልዴ 3ኛ በሻህ ጌታነህ 4ኛ ቤዛ ሞገስ 5ኛ እሸቱ ሉቤን 6ኛ ዘዉድነሽ አለሙና እና 7ኛ አለነሽ ጋሽን በተለያየ የሰዉነት ክፍላቸዉ ላይ ጉዳት የደረሰባቸዉ በመሆኑ ተከሳሽ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 559/2/ በመተላለፍ ሰባት በሰዉ አካል በቸልተኝት ጉዳት የማድረስ ወንጀሎችን ፈጽሟል በማለት በእያንዳንዱ ተጎጅ ሥም አንድ ወንጀል ክስ በጥቅል ሰባት ወንጀል ክሶችን አቅርቧል፡፡

4. ተከሳሽ በሥር ፍርድ ቤት ቀርቦ ክሱ ተነቦለት ከተረዳ በኃላ በሰጠዉ የእምነት ክህደት ቃል የወንጀል ድርጊት የፈጸመ ቢሆንም እንደ ክሱ አይደለም የሞት አደጋም ሆነ የአካል ጉዳት የደረሰባቸዉ ግለሰቦች ጉዳት የደረሰባቸዉ በድንገት የኃላ ጎማ በመፈዳቱና ሚዛኑ ወደ አንድ በኩል በማጋደሉ ነዉ፡፡ አደጋ የደረሰዉ በድንገት በመኪናዉ ላይ በደረሰ ችግር ስለሆነ ጥፋተኛ አይደለሁም በማለት ተከራክሯል፡፡

5. ተጠሪ በወቅቱ መኪናዉ ዉስጥ በነበሩ ምስክሮች አቅርቦ አሰምቷል፣ትራፊክ አደጋ ፕላን መግለጫ ሰነድና ፕላኑን ያነሳዉን ባለሙያ በማስረጃነት አቅርቧል፡፡ አመልካች የመከላከያ ማስረጃ እንዲያቀርብ የሥር ፍርድ ቤት ብይን ሰጥቷል፡፡ አመልካች የመከላከያ ማስረጃ የሌለዉ መሆኑን በጽሁፍ አረጋግጧል፡፡ የሥር ፍርድ ቤት የተጠሪን ተደራራቢ ወንጀል ክስና ማስረጃ ከመረመረ አመልካች በወንጀል ሕግ ቁጥር 543/3/ የተመለከተዉን በመተላለፍ በከባድ ቸልተኝት ሰዉ መግደል ወንጀል የፈጸመ ጥፋተኛ ነዉ፡፡ እንደዚሁም አመልካች በወንጀል ሕግ ቁጥር 559/2/ በመተላለፍ ከሳሽ ባቀረባቸዉ ሰባት ወንጀል ክሶች የተገለጹትን ሰባት በቸልተኝት አካል ጉዳት ማድረስ ወንጀል የፈጸመ ጥፋተኛ ነዉ በማለት የጥፋተኝነት ዉሳኔ ሰጥቷል፡፡

6. የቅጣት ዉሳኔዉን በተመለከተ የቅጣት አስተያየት ከተቀበለ በኃላ አመልካች በወንጀል ሕግ ቁጥር 543/3/ በመተላለፍ ጥፋተኛ ሆኖ ለተገኘበት አንደኛዉ ክስ የእስራት ቅጣቱ እርከን ሃያ አምስት የገንዘብ መቀጮ እርከን ሰባት ላይ ይወድቃል፡፡ አመልካች በወንጀል ሕግ ቁጥር 559/2/ በመተላለፍ ጥፋተኛ ለተባለባቸዉ ሰባት ወንጀል ክሶች በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 2/2006 አንቀጽ 22 መሰረት ለእያንዳንዱ ተደራራቢ ወንጀል ሁለት እርከን ለሰባት ወንጀሎች አስራ አራት በእርከን ሃያ አምስት ላይ ሲጨመር እርከን 39 ላይ ያርፋል፡፡ ሆኖም በወንጀል ሕግ ቁጥር 187 (ለ) (2) እና በወንጀል ሕግ ቁጥር 66 ንዑስ አንቀጽ 1(ሐ) ቅጣቱ በሕግ ልዩ ክፍል ከተደነገገዉ በላይ መብለጥ የሌለበት በመሆኑ የእስራት ቅጣቱ

እርከን 32 የገንዘብ መቀጮ እርከን ሰባት ሥር ለመመደብ በህግ ተገድደናል፡፡ ተከሳሽ መልካም ፀባይ የነበረዉ መሆኑ ለጎጆዎች ካሳ መክፈሉና ቤተሰብ አስተዳዳሪ በመሁኑ ሶስት ማቅለያ በመያዝ በእርከን 29 ከተቀመጠዉ ቅጣት በአስር ዓመት ፅኑ እስራ እና በብር 5000(አምስት ሺ ብር) ገንዘብ መቀጮ እንዲቀጣ በማለት ወስኗል፡፡

7. የሥር ተከሳሽ ይህን ዉሳኔ በመቃወም ይግባኝ ለአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የቀረበ ሲሆን ችሎቱም ግራ ቀኛቸዉን በማከራከር በሰጠዉ ዉሳኔ የሥር ፍ/ቤት የሰጠዉን የጥፋተኝነት ዉሳኔ በማጽናት ቅጣትን በተመለከተ አመልካች ያልተማረ መሀይም መሆኑ አንድ የቅጣት ማቅለያ ሆኖ ሊያዝለት ይገባል በማለት ግን የቅጣት አወሳሰን መመሪያን መሰረት አድርጎ በማስላት ተከሳሽ ከዚህ ቀደም የታሰረዉ ታስቦ በዘጠኝ ዓመት ጽኑ እስራት እንዲቀጣ በማሻሻል ወስኗል፡፡ አመልካች በዚህ ዉሳኔ ቅር በመሰኘት ለአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሰበር አቤቱታ አቅርቧል፡፡ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት አመልካች የቀረበዉን የሰበር አቤቱታ ዉድቅ በማድረግ ይግባኝ ሰሚዉ ችሎት ሰጠዉን ዉሳኔ አጽንቷል፡፡

8. አመልካች ለዚህ ሰበር ችሎት የሰበር አቤቱታ የቀረበዉ ይህን ዉሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነዉ፡፡ አመልካች ጥር 25 ቀን 2008 ዓ.ም የተጻፈ የሰበር አቤቱታ የዐቃቤ ህግ ምስክሮች በድንገት የመኪናዉ ላይ በደረሰ የቴክኒክ ብልሽት አደጋዉ የደረሰ መሆኑ ገልጸዉ እያለ ጥፋተኛ መባሌ የህግ ስህተት ነዉ፡፡ አመልካች መጠየቅ አለበት ከተባለ እንኳን በሰባት አካል ማጉደል ወንጀል ጥፋተኛ መባል የለብኝም በማለት አመልክቷል፡፡ ተጠሪ በበኩሉ በ 30/04/2008ዓ.ም የተፃፈ መልስ አቅርቧል፡፡ የመልሱም ይዘት የሥር ፍ/ቤቶች የሰጡት ፍርድና ዉሳኔ በማስረጃ ምዘና መርህ እና በሕግ አተረጓጎም ረገድ የሚነቀፍበት ምክንያት ስለሌለ አመልካች ያቀረበዉ አቤቱታ የሕግ ድጋፍ ስለሌለዉ ዉድቅ ተደርጎ የሥር ፍርድና ዉሳኔ እንዲጸና በማለት ተከራክሯል፡፡ የአሁን አመልካች የሰበር አቤቱታዉን በማጠናከር የመልስ መልስ አቅርቧል፡፡

9. የጉዳዩ አመጣጥ ከላይ የተመለከተው ሲሆን ይህ ችሎት የግራ ቀኛቸውን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ እንዲሁም በአመልካች ላይ የተሰጠው የጥፋተኝነት ውሳኔም ሆነ የቅጣት ውሳኔ በህግ አግባብ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን እንደጭብጥ በመያዝ እንደሚከተለው መርምሮታል፡፡ መዝገቡን እንደመረመርነው የአሁን አመልካች በዐ/ህግ ክስ ላይ በተመለከተው ጊዜ እና ቦታ የሰሌዳ ቁጥሩ የተጠቀሰውን ሚኒባስ የህዝብ ማመላለሻ ተሽከርካሪ እያሽከርከረ እያለ፤ መኪናዋ ለመጫን ከተፈቀደላት በላይ ትርፍ ሰው በመጫኑ አደጋው የደረሰና ከመንገድ ወጥታ በመገልበጧ በሁለት ሰዎች ላይ የሞት እና በሌሎች ሰባት ሰዎች ላይ የአካል ጉዳት አደጋ እንደደረሰባቸው የዐ/ህግ ማስረጃ ያረጋገጠ ፍሬ ነገር መሆኑን የስር

ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ያመለክታል፡፡ የስር ፍርድ ቤት ይህን የዐ/ህግ ምስክሮች ቃል እና የቀረበውን የሰነድ ማስረጃ በመመዘን የአሁን አመልካች ባለው የማሽከርከር ሙያ ተሳፋሪዎች በተሽከርካሪው አሳፍሯቸው ሲጓዝ ለጉዳዩ አግባብነት ያለውን ደንብ በመጣስ፣ ከአቅም በላይ ሰው በማሳፈር የሙያውን ግዴታ እና የስራ ልምድ በሚጠይቀው መጠን ላሳፈራቸው የሰዎቹን ህይወት፣ ደህንነት የመጠበቅ ግዴታ በአግባቡ ባለመወጣቱ አደጋው የደረሰ መሆኑ ፍሬ ጉዳይና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ያላቸው ፍርደ ፍ/ቤቶች ያረጋገጡት ፍሬ ነገር ነው፡፡ ይህን ተከትሎ ፍ/ቤቱ አመልካች የቀረበበትን ክስ እንዲከላከል በሰጠው ትዕዛዝ የመከላከያ ምስክሮች የሌለው መሆኑን በመግልጽ ያልተከላከለ መሆኑን ከስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ተረድተናል፡፡

10. ስለዚህ የስር ፍ/ቤት ፍሬ ነገርን የማጣራት እና ማስረጃን መዝኖ የመወሰን ስልጣኑን መሰረት በማድረግ የአሁን ተጠሪ ያቀረበውን ክስ በበቂ ማስረጃ፣ አመልካች ሙያዊ ግዴታውን ባለመወጣት እና በቸልተኛነት በፈጸመው ድርጊት የሁለት ሰዎችን ህይወት እንዳጠፋ እና በሰባት ሰዎች አካል ላይ ጉዳት እንዳደረሰ በወንጀል ህግ አንቀጽ 543(3) እና 559(2) ስር የጥፋተኝነት በውሳኔ መስጠቱን ከውሳኔ መገንዘብ ይቻላል፡፡ ስለሆነም ይህ ችሎት ደግሞ ከተሰጠው ስልጣን አንጻር ሲታይ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ ፍሬ ነገርን በማጣራትና ማስረጃን በመመዘን በአመልካች ላይ የሰጠው የጥፋተኛነት ውሳኔ በህጉ አግባብ የተሰጠ ነው በማለት ከሚቀበል በስተቀር በዚህ ችሎት ሊታረም የሚችል መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት የማይቻል በመሆኑ በዚህ ረገድ የቀረበውን ቅሬታ አልተቀበልነውም፡፡

11. "በእኛ በኩል በዚህ ሰበር ችሎት መታየት ያለበት አመልካች ጥፋተኛ ነው የተባለባቸው ሰባት በቸልተኝነት በሰው የአካል ላይ ጉዳት የማድረስ የወንጀል ድርጊቶች በወንጀል ህጉ ከተመለከተው በአንድ የወንጀል ሀሳብና በአንድ የወንጀል ድርጊት በተለያዩ ሰዎች ላይ ከደረሰ ጉዳትና ተደራራቢ ወንጀሎች ተከሳሽ ተጠያቂ ከሚሆንባቸው ሌሎች ሁኔታዎች አንጻር እንዴት ይታያል? የሚለው ነጥብ ነው፡፡ ተደራራቢ ወንጀሎችን በተመለከተ በወንጀል ህጉ አንቀጽ 60 እና ተከታዮች ድንጋጌዎች ተመለክቶ እናገኛለን፡፡ የወንጀል ህግ አንቀጽ 60(ሐ) እንደሚያመለክተው "ማንም ሰው ተደራራቢ ወንጀሎችን አድርጓል የሚባለው በአንድ የወንጀል የማድረግ አሳብ ወይም ቸልተኛነት ያደረገው ወንጀል አንድን የህግ ድንጋጌ የሚጥስ ሆኖ ቁጥራቸው ከአንድ በላይ በሆነ ሰዎች መብት ወይም ጥቅም ላይ አንድ ዓይነት ጉዳት ያስከተለ እንደሆነ ነው" በማለት ይደነግጋል፡፡ የዚህ ድንጋጌ የእንግሊዘኛው ቅጅ "In the case of criminal act which, though flowing from the same criminal intention or negligence and violating the same criminal

provision, causes the same harm against the rights or interests of more than one person.” በማለት ይደነግጋል፡፡ በዚህ ድንጋጌ የተመለከተው የተደራራቢ ወንጀሎች መርህ ከላይ በተገለጸው መንገድ የተቀረጸ መሆኑ የህጉን ድንጋጌ ከሌሎች የህግ ድንጋጌዎች ጋር አጣጥሞ ተግባራዊ በማድረግና በመተግበር በኩል ግልጽና ከችግር የጸዳ የሚያደርገው ሆኖ አላገኘነውም፡፡

12. በተለየም ከላይ የተገለጸው የድንጋጌው ይዘትና ተግባራዊ ተፈጻሚነት በወንጀል ህግ ለአንድ ጥፋት አንድ ቅጣት መርህን ከሚደነግገው የወንጀል ህግ አንቀጽ 61 ድንጋጌዎች ጋር አጣጥሞ ተግባራዊ ከማድረግ አንጻር ጥያቄዎችን የሚያስነሳ ነው፡፡ በሌላ አነጋገር በጭብጥነት ከተያዘው ነጥብ አንጻር አንድ ሰው በቸልተኝነት በሚፈጸመው አንድ ድርጊት፣ በአጋጣሚ ቁጥራቸው ከአንድ በላይ የሆኑ ሰዎች ተጎጅዎች ሆነው ቢገኙ፣ ተከሳሹ መከሰሰና መቀጣት ያለበት በእያንዳንዱ ተጎጅ ላይ አንድ ራሱን የቻለ የወንጀል ድርጊት እንደፈጸመ ተቆጥሮና ጥፋተኛ ተብሎ ነው ወይስ አንድ ወንጀል እንደፈጸመ ተቆጥሮ ነው የሚለው ነጥብ የህግ ትርጉም የሚያስፈልገው፡፡ ከላይ የተነሳውን ጥያቄ ለመመለስ በተለይም በአንድ የቸልተኝነት ወንጀል ድርጊት ቁጥራቸው ከአንድ በላይ የሆኑ ሰዎች ተጎጅ ቢሆኑ ውጤቱ ምንድንነው የሚለውን ለመተርጎምና ለመረዳት ህግ አውጭው የወንጀል ህግ አንቀጽ 543 ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ የተደራራቢ ወንጀሎችና ቅጣት መርህ ተፈጻሚ መደረጉ ሕግ አውጭው የወንጀል ሕግ አንቀጽ 61 እና ንዑስ አንቀጽ 3 ከሚያራምዳቸው ሃሳቦች ጋር የሚሄድና የሕጉን አላማ የሚያሳካ ሆኖ አላገኘነውም፡፡ የቀረፀበትን አግባብና የድንጋጌውን አውደንባብና መሰረታዊ ዓላማ ማገናዘብ የጎላ ጠቀሜታ ይኖረዋል፡፡

13. የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዓስ አንቀፅ 3 መሰረቱ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 1 በተመለከተው መሰረት በተከሳሹ ቸልተኝነት የሰው ሕይዎት የሕልፈት የተዳረገ መሆኑ ነው፡፡ በተከሳሹ ቸልተኝነት የሰው ሕይወት ለሕልፈት የተዳረገ መሆኑ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 3 የተጠቀሰው የወንጀል ድርጊት ማቋቋሚያ አንዱ መሰረታዊ ሁኔታ እንደሆነ ግልፅ ነው፡፡ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 2 እና ንዑስ አንቀፅ 3 የማክበጃ ድንጋጌዎች ናቸው፡፡ አንድ አሽከርካሪ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 3 በመተላለፍ የወንጀል ተጠያቂነት አለበት የሚባለው ጥፋተኛው ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ሰዎችን የገደለ እንደሆነ መሆኑን በግልፅ ተደንግጓል፡፡

14. “ጥፋተኛው ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ሰዎችን የገደለ ወይም ወንጀሉን የፈፀመው ግልፅ የሆነ ደንብ ወይም መመሪያ ተላላፎ ቅጣቱ ከአምስት እስከ አስራ አምስት አመት

ፅኑ እስራት እስከ አስራ አምስት ሺህ ብር የሚደርስ መቀጮ ይሆናል" ከሚለው የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 3 አቀራረፅ፣ ይዘትና አውደንባብ ለመገንዘብ እንደሚቻለው፣ አሽከርካሪ በአንድ የቸልተኝነት ተግባር ሁለት ወይም ከዛ በላይ የሆኑትን ሰዎች በሕይወት የመኖር መብት በመጣስ በቸልተኝነት በመግደሉ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 60/ሐ/ በደነገገው መሰረት እያንዳንዱ ሟች ለመገደል አንድ ራሱን የቻለ በቸልተኝነት ሰው መግደል ወንጀል እነደፈፀመ ተቆጥሮ ተደራራቢ የወንጀል ክስና ቅጣት ማይወሰንበት መሆኑና በአንፃሩ አንድ ከባድ በቸልተኝነት የሰው መግደል ወንጀል እንደፈፀመ ተቆጥሮ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 3 በመተላለፉ ጥፋተኛ ተብሎ እንደሚቀጣ ከሚለው ድንጋጌው አውደንባብ ለመረዳት ይቻላል።

15. በዚህ ድንጋጌ መሰረት ጥፋተኛው በእያንዳንዱ ሰው ሕይወት አንፃር የሚጠየቅ ባይሆንም ጥፋተኛው ሁለት እና ከዛ በላይ ሰዎችን መግደሉ ሊወሰንበት የሚገባውን ቅጣት ከፍ እንደሚያደርግበት የማያመለክት ነው። ስለሆነም በዚህ ድንጋጌ አግባብ በቸልተኝነት ሰውን መገደል ምንም እንኳን የሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ሰዎች ላይ የሞት አደጋ ያስከተለ ቢሆንም ቅጣቱን ከፍ ከሚየደርግበት በስተቀር፣ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 60/ሐ/ በሚደነግገው መሰረት እያንዳንዱ ሟች ለመገደል አንድ ራሱን የቻለ በቸልተኝነት ሰው መግደል ወንጀል እንደፈፀመ ተቆጥሮ በተደራራቢ ወንጀሎች ጥፊተኛ የሚያሰኘውና የሚያስቀጣው ሳይሆን በድንጋጌው በተመለከተው ልዩ ማክበጃ ሁኔታ ባለበት አንድ ከባድ በቸልተኝነት ሰው መግደል ወንጀል እንደፈፀመ ተቆጥሮ ጥፋተኛ የሚባልና ቅጣት የሚወሰንበት መሆኑን ሕግ አውጭው የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 3 በመደንገግ በግልፅ አስቀምጧል።

16. እዚህ ላይ የሚነሳው ጥያቄ አሽከርካሪው በፈፀመው በአንድ ቸልተኝነት ተግባር በዚህ መዝገብ አከራካሪ ጭብጥ በሆነው መንገድ ሰባት ሰዎች የአካል ጉዳት ቢደርስባቸው በወንጀል ሕግ አንቀፅ 60/ሐ/ ስር በተመለከተው መሰረት ሰባት በቸልተኝነት በሰው አካል ላይ ጉዳት የማድረስ ተደራራቢ ወንጀሎች እንደፈፀመ ተቆጥሮ ጥፋተኛ ሊባልና ሊቀጣ ይገባዋል ወይስ አንድ ወንጀል እንደፈፀመ ተቆጠሮ ጥፋተኛ ሊባልና ሊቀጣ ይገባዋል? የሚለው ነው። ከላይ እንደተመለከተው በተሽከርካሪ በቸልተኝነት ቁጥራቸው ሁለት ወይም ከዚያ በለይ ሆኑ ሰዎችን የገደለ ጥፋተኛ ሕግ አውጭው የወንጀል ሕግ አንቀፅ 543 ንዑስ አንቀፅ 3 ቅጣቱን ከፍ የሚያደርግበት በስተቀር፣ ተደራራቢ በቸልተኝነት የሰው መግደል ወንጀሎችን ፈፅማል ተብሎ ተደራራቢ ወንጀል ክሶች እንደማይቀርቡበትና በተደራራቢ ወንጀል ጥፋተኛ ተብሎ እንደማይቀጣ በግልፅ አስቀምጧል።

17. ይህ ከሆነ አሽከርካሪው በአንድ ቸልተኝነት ተግባር በተለያዩ ሰዎች አካል ላይ ጉዳት ሲያደርስ በቸልተኝነት ተደሪራቢ አካል ማጉደል ወንጀል እንደፈፀመ ተቆጥሮ ተደራራቢ ወንጀል ክስ ሊቀርብበትና በተደራራቢ ወንጀል በመፈፀም ጥፋተኛ ተብሎ ሊቀጣ ይገባዋል የሚለው የተጠሪ ክርክርና በታች ፍርድ ቤቶች አመልካች ሰባት በቸልተኝነት በሰው አካል ላይ ጉዳት የማድረስ ወንጀል የፈፀመ ነው በማለት የሰጡት የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ ለአንድ ጥፋት አንድ ቅጣት መርህን ከሚደነግገው የወንጀል ሕግ አንቀፅ 61 መሰረታዊ መርህ ጋር የማጣረስና የሕጉን ድንጋጌዎች ከፍትሐዊ፣ ወጥነት እና ተገማች የሆነ የሕግ ትርጉም ከመስጠት አንፃር ተቀባይነት ያለው ሆኖ አላገኘነውም፡፡ በመሆኑም የአሁኑ አመልካች ምንም እንኳን በክሱ እንደተመለከተው የሰውን አካል ደህንነት ለመጠበቅ ያለበት ግዴታ ወደ ጎን በመተው ከመኪናዋ አቅም በላይ ተርፍ ሰዎች በመጫን መኪናዋ መገልበጥ አደጋ እንድደርባት በማድረግ በሰባት ሰዎች ላይ የአካል ጉዳት የደረሰባቸው ቢሆንም፣ በቸልተኝነት በፈፀመው አንድ ተግባር ሰባት ሰዎች አካል ደህንነት መብት በመጣሱ ብቻ የወንጀል ሕግ አንቀፅ 60/ሐ/ ተመለከተው የተደራራቢ የወንጀሎችና ቅጣት መርህ ተፈጻሚ መደረጉን ህግ አዉጭዉ የወንጀል ህግ አንቀጽ 61 እና የወንጀል ህግ አንቀጽ 543 ንዑስ አንቀጽ 3 የሚያራምዳቸዉን አሳቦች ጋር የሚሄድና የህጉን አላማ የሚያሳካ ሆኖ አላገኘነዉም፡፡

18. የአሁን አመልካች ምንም እንኳን በሰባት ሰዎች ላይ በተሽከርካሪው የአካል ጉዳት ያደረሰ ቢሆንም እንደ አንድ የወንጀል ድርጊት እንደፈጸመ እንጅ በአንድ ቸልተኝነት ተግባር ምክንያት በደረሰው መኪና መገልበጥ በአደጋ በአጋጣሚ ጉዳት የደረሰባቸው ሰዎች ቁጥር ሰባት በመሆናቸው ሰባት ተደራራቢ በቸልተኝነት አካል ጉዳት የማድረስ ወንጀሎች እደተፈጸሙ ተደርጎ የወንጀል ክስ ሊቀርብበትም ሆነ ጥፋተኛ ተብሎ ቅጣት ሊወሰንበት አይገባም፡፡ በሌላ በኩል አመልካች በሰባት ሰዎች ላይ የአካል ጉዳት በማድረሱ በአንድ ሰው ላይ አካል ማጉደል ካደረሰው አሽከርካሪ ጋር ወንጀሉ ክብደት በእኩል አይን የሚያየው የወንጀሉን ደረጃ በእኩል የሚሳየው አይሆንም፡፡ ከዚህ አንጻር አሁን ስራ ላይ ያለው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ በተከሳሹ የቸልተኝነት ተግባር የአካል ጉዳት የደረሰባቸውን ሰዎች ቁጥር መሰረት በማድረግ ወንጀሉን ደረጃ እና እርከን የሚደነግግ አለመሆኑ በመመሪያው መሰረት ቅጣት በመወሰን ሂደት በግልጽ የሚታይ ከፍተኛ ያለበት በመሆኑ መመሪያው ሲሻሻል በተከሳሹ የቸልተኝነት ተግባር የአካል ጉዳት የደረሰባቸውን ሰዎች ቁጥር መሰረት በማድረግ ወንጀሉን ደረጃ እና እርከን ከፍ ሊያደርግ የሚገባው ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

19. ይህ ማለት በተሽከርካሪ በቸልተኝነት ድርጊት በአንድ ሰው አካል ላይ ጉዳት ያደረሰ አሽከርካሪ እና በሁለት እና ከዛ በላይ በሆኑ ሰዎች የአካል ላይ ጉዳት ያደረሰ አሽከርካሪ እኩል ሊቀጡ ይገባል ማለት አይቻልም፡፡ ስለሆነም የአሁን አመልካች በሚያሽከረክረው ተሽከርካሪ በቸልተኛነት በሶስቱ ሰዎች ላይ ላደረሰባቸው የአካል ጉዳት እንደ አንድ የወንጀል ድርጊት ተወስዶ በወንጀል ሕግ አንቀጽ 559/2/ ስር ጥፋተኛነት ውሳኔ ሊሰጥበት ይገባል ብለናል፡፡ በዚህ አግባብ የቅጣት ስሌቱ ሲታይ የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የሰጠው የቅጣት ውሳኔ መሰረት በመደረግ አመልካች በወንጀል ሕግ አንቀጽ 543/3/ ጥፋተኛ የተባለ በመሆኑ በዚህ ድንጋጌ ስር በደረጃ 1 እርከን 25 ስር ስምንት አመት መነሻ ቅጣት ተወስዷል፡፡

20. በቸልተኛነት በሰባት ሰዎች አካል ላይ ጉዳት ማድረስን በተመለከተ እንደ አንድ የወንጀል ድርጊት በመውሰድ በወንጀል ሕግ አንቀጽ 559/2/ ስር ጥፋተኝነት ውሳኔ የተሰጠ በመሆኑ አመልካች በሰባት ሰዎች ላይ የአካል ጉዳት ያደረሰ መሆኑን መገንዘብ ተችሏል፡፡ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 2/2006 መሰረት ይህ ድንጋጌ ደረጃ የወጣለት ሲሆን ከደረጃ 1 እስከ ደረጃ 7 ድረስ ተደንግጎ ይገኛል፡፡ በዚህ መሰረት ደረጃ 1 ሲታይ ቀላል የአካል ወይም የጤና ጉዳት አድራሹ የሌላ ሰውን አካል ወይም ጤንነት የመጠበቅ ሙያ ወይም ሌላ ግዴታ ያለበት እንደ ህክምና ባለሙያ ወይም አሽከርካሪ ያለ ሰው እንደሆነም የእስራት ቅጣት መነሻ እርከን 7 የገንዘብ ቅጣት እርከን 1 ስር እንደሚያስቀጣ ያመለክታል፡፡ ነገር ግን ከደረጃ 2 እስከ ደረጃ 7 ባሉት ስር በሁለት ወይም ከዛ በላይ በሆኑ ሰዎች ቀላል የአካል ጉዳት ያደረሰባቸው እንደሆነ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ በተዘረዘሩት ደረጃዎች የሚሸፈን ሆኖ አይገኝም፡፡ ይህ በሆነ ጊዜ ደግሞ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 2/2006 አንቀጽ 27/1/ መሰረት ከዚህ ቅጣት መመሪያ ወጥቶ ተገቢ ቅጣት ሊወሰን ይገባል፡፡

21. በዚህ አግባብ አመልካች ጥፋተኛ የተባለበት የወ/ሕ/ቁ. 559/2/ ቅጣቱ ከስድስት ወር የማያንስ ቀላል እስራትና አንድ ሺህ ብር የማያንስ መቀጮ እንደሚያስቀጣ ይደነግጋል፡፡ በዚህ መሰረት አመልካች እንደ አንድ አሽከርካሪ ያለበትን ግዴታ መወጣት ሲገባው የሆነው ይሁን በማለት የሚያሽከረክረውን ተሽከርካሪውን ተሽከርካሪ ጥሎ በመውረድ በሰባት ሰዎች ላይ ቀላል የአካል ጉዳት የደረሰባቸው በመሆኑ በዚህ ድንጋጌ ስር አመልካች ሊቀጣ ይገባል በማለት ችሎት ያመነበት ሁለት /2/ አመት ቀላል እስራት ሲሆን፣ ይህ ደግሞ ወደ ጽኑ እስራት ሲቀየር 1 ዓመት /አንድ አመት/ ጽኑ እስራት ይሆናል፡፡ በመሆኑም ከላይ የወ/ሕ/ቁ. 543 ንዑስ አንቀጽ 3 ስር ከተያዘው መነሻ ቅጣት ጋር ተደምሮ 8 ዓመት ጽኑ እስራት ጋር ተደምሮ ዘጠኝ ዓመት እንደቅጣት መነሻ የሚወሰድ ሲሆን ይህ ደግሞ እርከን

26 ስር የሚወድቅ ይሆናል። በስር ፍ/ቤት ሶስት የቅጣት ማቅለያ ይግባኝ ሰሚው ችሎት አንድ ማቅለያ በድምሩ አራት ማቅለያዎች ይዘውለታል።

22. ይህም ችሎት እነዚህን ሁለት የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶችን በመውሰድ ቅጣቱ ከእርከን 26 ወደ እርከን 22 ዝቅ እንደሚል ተገንዝቧል። እርከን 22 ስር ከአምስት ዓመት ከስድስት ወር እስከ ስድስት አመት ከሰባት ወር የሚያስቀጣ መሆኑን ማየት ይቻላል። በዚህ መሰረት ይህ ችሎት አመልካችን ያስተምራል፣ ሌሎችን ያስጠነቅቃል በማለት ያመነበት ቅጣት አመልካች በዚህ ጉዳይ ከታሰረበት ጊዜ ጀምሮ በሚታሰብ በስድስት ዓመት ከሥድስት ወር ጽኑ እስራት በብር 5000(አምስት ሺ ብር ሊቀጣ) ይገባል ብለናል።

<u>ው ሳ ኔ</u>

1. የሰሜን ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.0235878 የካቲት 16 ቀን 2007 ዓ.ም የሰጠዉ ዉሳ እና ይህንን ዉሳ በማሻሻል የአማራ ክል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችት በመ.ቁ 02-15930 በ 10/09/2007ዓ.ም የሰጠዉ ዉሳና የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤ ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ.50596 ህዳ 8 ቀን 2008ዓ.ም የሰጠዉ ዉሳኔ በከፊል መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በወ.መ.ሥ.ሥ.ሕ.ቁ.195 ንዑስ አንቀጽ 2(ለ)2 መሰረት ተሻሽሏል።
2. የአሁን አመልካች በዚህ ጉዳይ እጁ ከተያዘበት ቀን ጀምሮ ከሚታሰብ በበስድስት ዓመት ከስድስት ወር ጽኑ እስራትና በብር 5000(አምስ ሺብር) መቀጮ እንዲቀጣ ተወስኗል። የክልሉ ማረሚያ ቤት በዚህ ዉሳ መሰረት እንዲያስፈጽም ታዟል። ይጻፍ።
3. የዚህ ዉሳ ግልባጭ ለሥር ፍ/ቤቶች እና ለአመልካች ይድረስ ብለናል። መዝገቡ ተዘግቷል፣ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ብለናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።